

UZASADNIENIE

W dniu 11 grudnia 2017 roku M. K. w pozwie skierowanym przeciwko (...) w W. wniosła o ustalenie, że powódka posiada kwalifikacje niezbędne do uznania jej za rolnika indywidualnego w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, a także, iż ma uprawnienie do udziału w przetargach ograniczonych organizowanych przez pozwanego na dzierżawę i zakup nieruchomości rolnych Skarbu Państwa, i względem powódki nie zachodzi okoliczność wyłączająca ją z udziału w tych przetargach, tj. okoliczność, o której mowa w art. 29 ust. 3 bc pkt 2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Jednocześnie powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kosztów procesu.

Uzasadniając zgłoszone w pozwie żądania powódka wskazywała, iż jest rolnikiem indywidualnym w rozumieniu ww. ustawy. Wielokrotnie była uczestnikiem postępowań przetargowych nieograniczonych organizowanych przez ówczesnie działającą (...) na zakup lub dzierżawę nieruchomości rolnych wchodzących w skład (...) Skarbu Państwa. W latach 2014 i 2015 pomiędzy powódką a (...) istniał spór co do użytkowania nieruchomości rolnych w postaci działek o nr (...) obręb D., gmina Ł.. Powódka wystąpiła przeciwko (...) z powództwem o ochronę naruszonego posiadania. W toku tegoż postępowania powódce zostało prawomocnie udzielone zabezpieczenie roszczenia poprzez zakazanie pracownikom, przedstawicielom, osobom i podmiotom działającym na zlecenie(...) wjazdu i przejazdu oraz podejmowania działań i stawiania przeszkód faktycznych w wykonywaniu przez powódkę oraz osoby działające w jej imieniu czynności agrotechnicznych, prac rolnych i polowych na ww. działkach. W odpowiedzi na powyższe (...) wystąpiła wobec powódki z powództwem o wydanie ww. nieruchomości i w toku postępowania wezwała powódkę do ich wydania. Powódka uczyniła zadość wezwaniu pozwanego i w dniu 14 października 2015 roku wydała (...) sporne nieruchomości, wskutek czego, ta ostatnia cofnęła pozew. W listopadzie 2016 roku (...) organizowała przetargi pisemne ograniczone dla rolników indywidualnych, zamierzających powiększyć prowadzone gospodarstwo rodzinne na dzierżawę nieruchomości rolnych. Powódka zgłosiła swój udział w przetargu, jednak jej oferta nie została dopuszczona z uwagi na fakt, iż w przeszłości powódka nie wydała (...) jej nieruchomości, a to stanowi okoliczność wyłączającą ją z udziału w przetargach, o której mowa w art. 29 ust. 3 bc pkt 2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Powódka występowała równocześnie również w innych przetargach, wszędzie jednak spotkała się z jednakową decyzją odmowną. W niniejszym pozwie powódka podnosi, iż przepis art. 29 ust. 3 bc pkt 2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa wszedł w życie dopiero od dnia 30 kwietnia 2016 roku, a zatem już po wydaniu przez nią spornych nieruchomości pozwanemu, w związku z czym nie powinien być on stosowany do zdarzeń wstecz. Tym bardziej, iż powódka wydała pozwanemu sporne nieruchomości przed upływem zakreślonego terminu. Na tej podstawie powódka dochodzi ochrony swoich interesów w niniejszym postępowaniu o ustalenie.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu. Pozwana podniosła brak interesu prawnego po stronie powodowej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka M. K. jest właścicielem nieruchomości rolnych.

W latach 2014-2015 pomiędzy powódką a ówczesną (...) (obecnie (...) w W.) istniał spór co do użytkowania nieruchomości rolnych w postaci działek o nr ew. (...) obręb D., gmina Ł.. M. K. weszła bowiem w bezumowne korzystanie z działki należącej do Skarbu Państwa, na której zasiała plony. (...) oznaczyła teren plakietkami z zakazem wstępu. W odpowiedzi na powyższe powódka złożyła przeciwko (...) pozew o przywrócenie naruszonego posiadania ww. działek. W toku postępowania w sprawie o sygn. akt (...) w Sądzie Rejonowym w G. Zamiejscowym Wydziale Cywilnym z siedzibą w Ł. w dniu 29 września 2014 roku M. K. zostało prawomocnie udzielone zabezpieczenie roszczenia poprzez zakazanie pracownikom, przedstawicielom, osobom i podmiotom działającym na zlecenie (...) wstępu wjazdu i przejazdu oraz podejmowania działań i stawiania przeszkód faktycznych w wykonywaniu przez

powódkę oraz osoby działające w jej imieniu czynności agrotechnicznych, prac rolnych i polowych na ww. działkach, co umożliwiło powódce zebranie plonów z tej działki.

W odpowiedzi (...) wystąpiła do Sądu Rejonowego w G. Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Ł. przeciwko M. K. z powództwem o wydanie spornych nieruchomości. W toku postępowania wezwaniem z dnia 25 września 2015 roku (...) wezwała powódkę do ich wydania.

W dniu 14 października 2015 roku powódka wydała (...) sporne działki, wskutek czego (...) cofnęła pozew. M. K. uściła żądane odszkodowanie za bezumowne korzystanie z tego gruntu.

Dowód:

- postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 29 .09.2014 roku, k. 8-9;
- postanowienie Sądu Okręgowego w S. z dnia 6.11.2014 roku z uzasadnieniem, k. 10-14;
- wezwanie do zapłaty z dnia 25 września 2015 roku, k. 15-16;
- pismo powódki z dnia 7 października 2015 roku, k. 17;
- protokół zdawczo-odbiorczy, k. 18;
- zeznania powódki k. 61-62.

W listopadzie 2016 roku (...) zorganizowała pisemny przetarg ograniczony dla rolników indywidualnych w rozumieniu przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, zamierzających powiększyć prowadzone gospodarstwo rodzinne na dzierżawę nieruchomości rolnych oznaczonych jako działki nr (...) w obrębie Ł. gmina R. i działki nr (...) w obrębie R. gmina W..

Powódka zgłosiła swój udział w przetargu, jednak jej oferta nie została dopuszczona do udziału z uwagi na okoliczność wyłączającą, o której mowa w art. 29 ust. 3 bc pkt 2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, tj. władanie nieruchomościami (...) bez tytułu prawnego i mimo wezwania nie opuszczenie tych nieruchomości. O niedopuszczeniu powódki do przetargu zadecydowała komisja przetargowa, nie wydając jednak żadnej sformalizowanej decyzji. Lista osób dopuszczonych do przetargu jest wywieszana w siedzibie strony pozwanej.

Pismem z dnia 28 listopada 2016 roku powódka zgłosiła zastrzeżenie na czynności przetargowe dotyczące przetargów ofertowych na nieruchomości nr (...) w obrębie Ł. gmina R. i działki nr (...) w obrębie R. gmina W.. W treści pisma powódka podniosła, iż wydała nieruchomości (...) na jej żądanie przed upływem określonego terminu, w związku z czym okoliczność wyłączająca nie będzie miała zastosowania w jej przypadku.

W odpowiedzi z dnia 8 grudnia 2016 roku (...) (...) w S. nie stwierdziła nieprawidłowości w działaniach komisji przetargowej w zakresie niezakwalifikowania powódki do udziału w przetargach. W ocenie (...) powódka użytkowała grunty Skarbu Państwa bez tytułu prawnego i nie wydała ich w terminie, a nadto podjęła przeciwnie działania, tj. złożyła pozew o przywrócenie posiadania.

(...) podtrzymała swoje stanowisko w sprawie pismem z dnia 14 marca 2017 roku.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do przetargu ograniczonego na dzierżawę nieruchomości położonych w obrębie S., gmina R., oznaczonych jako działki nr (...).

Dowód:

- pismo powódki z dnia 28 listopada 2016 roku, k. 19-20;

- pismo (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku, k. 21-22;
- pismo (...) z dnia 14 marca 2017 roku, k. 23-24;
- zeznania powódki k. 61-62;
- zeznania P. L. w charakterze strony k. 62-63.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powódka zgłosiła żądanie ustalenia, iż posiada kwalifikacje niezbędne do uznania jej za rolnika indywidualnego w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego. Nadto, wniosła jednocześnie o ustalenie, iż ma uprawnienie do udziału w przetargach ograniczonych organizowanych przez pozwanego na dzierżawę i zakup nieruchomości rolnych Skarbu Państwa, i nie zachodzi okoliczność wyłączająca ją z udziału w tych przetargach, tj. okoliczność, o której mowa w art. 29 ust. 3 bc pkt 2 ustawy z dnia 19 października 1991 roku o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.

Podstawę prawną zgłoszonego żądania stanowił art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Z treści przytoczonego przepisu jednoznacznie wynika, że przesłanką merytoryczną powództwa wytoczonego na podstawie art. 189 k.p.c., jest istnienie po stronie powoda interesu prawnego w ustaleniu istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Oznacza to, że istnienie interesu prawnego decyduje o dopuszczalności badania prawdziwości twierdzeń powoda, że wymieniony w powództwie stosunek prawny lub prawo istnieje, bądź nie istnieje. Zważywszy zatem na wyprzedzający, w stosunku do przesłanki zasadności powództwa, charakter przesłanki interesu prawnego, w pierwszej kolejności należało poddać pod ocenę, czy po stronie powódki zachodzi interes prawny w ustaleniu tego, że jest ona rolnikiem indywidualnym oraz, że przysługuje jej prawo do udziału w przetargach ograniczonych organizowanych przez pozwanego na dzierżawę i zakup nieruchomości rolnych Skarbu Państwa.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że o prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia decyduje, istniejąca obiektywnie, potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny może wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i też może zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi, bądź też stwarza wątpliwość co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji.

Sąd Najwyższy podkreślał także, że pojęcie interesu prawnego powinno być interpretowane z uwzględnieniem oceny, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości w tym zakresie i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, a więc czy definitywnie zakończy istniejący spór ewentualnie, czy zapobiegnie takiemu sporowi w przyszłości (por. wyroki: z dnia 2 lutego 2006 r. II CK 395/05 niepubl., z dnia 30 listopada 2005 r. III CK 277/05 niepubl., z dnia 2 sierpnia 2007 r. V CSK 163/07 niepubl., z dnia 19 lutego 2002 r. IV CKN 769/00, OSNC 2003, Nr 1, poz. 13). Powództwo z art. 189 k.p.c. musi być zatem celowe, ma bowiem spełniać realną funkcję prawną. Orzecznictwo ustaliło zasadę, że nie ma interesu prawnego ten, kto może poszukiwać ochrony prawnej w drodze powództwa dalej idącego, np. o zasądzenie świadczeń pieniężnych. Zasada ta opiera się na założeniach, że, po pierwsze, wydanie wyroku zasądającego możliwe jest, jeżeli także zostanie ustalona legitymacja czynna powoda oraz, po drugie, że wyrok tylko ustalający istnienie stosunku prawnego nie zapewni ostatecznej ochrony prawnej, ponieważ nie jest, w przeciwieństwie do wyroków zasądających, wykonalny w drodze egzekucji sądowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, LEX nr 78333).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy Sąd stanął na stanowisku, iż powódce nie przysługuje interes prawny do wystąpienia z powództwem o ustalenie, że posiada kwalifikacje niezbędne do uznania jej

za rolnika indywidualnego w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego. Nie można dopatrzeć się również istnienia po stronie powódki interesu prawnego w ustaleniu, że przysługuje jej prawo do udziału w przetargach ograniczonych organizowanych przez pozwanego na dzierżawę i zakup nieruchomości rolnych Skarbu Państwa.

Przede wszystkim zauważyć należy, że oba zgłoszone w pozwie żądania dotyczą ustalenia faktu, nie zaś prawa, czy też stosunku prawnego, jak wymaga tego przepis art. 189 k.p.c. Celem niniejszego powództwa jest zatem uzyskanie przez powódkę zapewnienia na przyszłość, że będzie jej przysługiwało prawo do udziału w ewentualnych przetargach organizowanych przez stronę pozwaną na sprzedaż nieruchomości rolnych Skarbu Państwa. W ocenie Sądu, taka konstrukcja pozwu jest niedopuszczalna w świetle obowiązujących przepisów oraz cytowanych powyższej orzeczeń. Nie można bowiem w trybie powództwa z art. 189 k.p.c. powoływać się na przyszły, hipotetyczny interes prawny. Nie jest bowiem przesądzone, czy będą ogłaszane przez pozwanego dalsze przetargi oraz, że powódka będzie w dalszym ciągu właścicielką gospodarstwa rolnego, spełniającą warunki dopuszczenia jej do tych przetargów. Nie można zatem przesądzić w niniejszej sprawie, że M. K. będzie przysługiwało prawo do udziału w ewentualnych nowych przetargach, które w przyszłości mogą być ogłoszone przez pozwanego (...) z siedzibą w W..

Jednocześnie zaznaczyć należy, że wyrok uwzględniający powództwo w przedmiotowej sprawie, nie będzie wystarczający dla reaktywowania stanu, jaki miał miejsce przed odmową dopuszczenia powódki do spornych przetargów. Powódka, za pomocą wyroku ustalającego nie doprowadzi bowiem do unieważnienia przetargów oraz zawartych w ich następstwie umów dzierżawy i sprzedaży gruntów rolnych.

W świetle powyższego należało uznać, że zgłoszone żądania nie zasługują na uwzględnienie, albowiem po pierwsze niedopuszczalne jest ustalanie faktu, a po drugie sam skutek, jaki wywołałby taki prawomocny wyrok ustalający w tej sprawie, w istocie nie zapewniłby powódce wystarczającej ochrony jej prawnie chronionych interesów, nie doprowadzi on bowiem do definitywnego zakończenia istniejącego sporu, ani też prewencyjnego zapobieżenia powstania takiego sporu w przyszłości.

Jednak nawet przyjęcie dopuszczalności takiego pozwu skutkować musiałoby merytorycznym ustosunkowaniem się sądu do kwestii, czy powódka spełnia wymagania ustawowe dopuszczające ją do udziału w przetargu. W tym zaś względzie należy z całą mocą zaznaczyć, że sąd stosuje prawo, a nie je ocenia. Art. 29 ust. 3 bc ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, który od kwietnia 2016 r. wprowadził zakaz udziału w przetargach osobom korzystającym bezumownie z gruntów Skarbu Państwa – bez żadnych ograniczeń czasowych – nie nasuwa żadnych wątpliwości, co do swego brzmienia. Może budzić zastrzeżenia brak przepisów intertemporalnych, co skutkuje swego rodzaju penalizacją zachowań dawnych, dawniej nie piętnowanych przez ustawodawcę. Sąd jednak nie jest władny nie zgodzić się z racjonalnym ustawodawcą i nie zastosować tej normy wbrew jej oczywistej intencji. W tym zatem względzie wyrok również musiałby być oddalający powództwo.

Podkreślenia wymaga jeszcze, iż powódka nie wyczerpała wszystkich możliwych środków prawnych przeciwko stronie pozwanej. I tak:

Rozwadze należy poddać powództwo o unieważnienie wątpliwych dla powódki przetargów.

Co więcej, powódce przysługuje dalej idący środek ochrony jej praw (aniżeli powództwo o ustalenie) tj. powództwo o zasądzenie odszkodowania, które w należyty sposób zabezpieczy interesy powódki. W procesie odszkodowawczym, badając zasadność zgłoszonego roszczenia, sąd również musiałby ustalić (jako przesłankę uwzględnienia żądania), czy powódka jest rolnikiem indywidualnym oraz, czy miała prawo wziąć udział w spornych przetargach organizowanych przez stronę pozwaną.

Niewykluczone jest również uruchomienie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, który mógłby zbadać konstytucyjność przywołanego wyżej art. 29 ust. 3 bc ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, który od kwietnia 2016 r. wprowadził zakaz udziału w przetargach osobom korzystającym bezumownie z gruntów Skarbu Państwa – bez żadnych ograniczeń czasowych. Przy tej okazji kontroli mogłaby być poddana

konstytucyjność samej procedury przetargowej w jej pierwszym etapie tj. zgłaszania ofert i odmowy dopuszczenia przez komisję przetargową do przetargu. Brak bowiem w tym względzie postępowania odwoławczego, które mogłoby zapewnić powódce należyłą ochronę praw.

Mając powyższe wywody na uwadze Sąd oddalił powództwo w całości.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II sentencji wyroku Sąd wydał na podstawie art. 102 k.p.c., w myśl którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd tutejszy zastosował drugie rozwiązanie i odstąpił od obciążania powódki kosztami postępowania w całości.

Za szczególnie uzasadniony przypadek Sąd uznał ogół okoliczności, które zmusiły powódkę do poszukiwania ochrony swoich interesów z uwagi na wprowadzenie normy prawnej penalizującej zachowania, które przed tą normą nie rodziły negatywnych skutków prawnych (poza koniecznością uiszczenia odszkodowania). W rzeczy samej ustawodawca wprowadził zakaz stawania w przetargach osobom bezumownie posiadającym grunt Skarbu Państwa (nie wskazując od kiedy). Rację ma pełnomocnik powódki podnosząc, że gdyby obywatel Polski przed kwietniem 2016 roku wiedział, że biorąc w bezumowne korzystanie grunt państwowy utraci możliwość startowania w przetargach – zaniechałby takiego posiadania. Jest to podstawowa zasada zaufania do prawa. Wprowadzając taki przepis i nie ograniczając jego skutków w czasie, ustawodawca gwarancje takie powódce odebrał i przekreślił całkowicie możliwość skorzystania z prawa do udziału w przetargach.

Jednocześnie ustawodawca odmówił osobom takim jak powódka procedury zaskarżania odmowy dopuszczenia do przetargu, gdyż przepisy dotyczące przetargów ograniczonych, nie przewidują środków zaskarżenia działań komisji przetargowych na etapie dopuszczania zainteresowanych do uczestnictwa w przetargu. Kontrola działań komisji możliwa jest wyłącznie po zakończeniu przetargu, w formie zastrzeżeń na czynności przetargowe, przy czym uprawnienie to przysługuje wyłącznie uczestnikom przetargu, a więc nie powódce.

Uznając zatem, iż stanowisko powódki – słuszne w kontekście praworządności – nie może znaleźć ochrony w niniejszym postępowaniu, bez winy powódki, odstąpiono od obciążania jej kosztami postępowania.

SSR Marta Karnacewicz

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...).

3. (...)

S., dnia 20 marca 2018 roku

SSR Marta Karnacewicz